

dr hab. szt. Marek Średniawa
dziedzina: sztuki plastyczne
dyscyplina artystyczna: sztuki projektowe

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku
Wydział Architektury i Wzornictwa
80-836 Gdańsk, Targ Węglowy 6
e-mail: marek.sredniawa@asp.gda.pl
tel.:

RECENZJA

dorobku twórczego, naukowego,
oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej

dr szt. Andrzeja Sobasia

- sporządzona w związku z postępowaniem habilitacyjnym
w dziedzinie sztuk plastycznych,
w dyscyplinie artystycznej sztuk projektowych.

Gdańsk 12 grudnia 2014 roku

Zlecenie podjęte w związku z decyzją Centralnej Komisji Do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 3 września 2014 roku, podjętą na podstawie art. 18a ust. 5 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 roku (Dz.U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595, Dz.U. z 2005 roku nr 164, poz. 1365, Dz.U. z 2011 roku nr 84 poz. 455), o powołaniu komisji habilitacyjnej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr szt. Andrzeja Sobasía wszczętego w dniu 11 czerwca 2014 roku w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuk projektowych.

Do nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Form Przemysłowych ASP im. Jana Matejki w Krakowie pisma sygnowanego WFP-521-1/14 z dnia 15 września 2014 roku, informującego o powierzeniu mi funkcji recenzenta w wyżej wymienionym postępowaniu, dołączona została właściwa dokumentacja, zgodnie z § 12 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22.09.2011 roku (Dz. U. 204 poz. 1200).

Recenzja powstała na podstawie analizy otrzymanej dokumentacji:

Autoreferatu,

Dokumentacji dorobku projektowego 2014,

Dokumentacji dorobku projektowego dla potrzeb przewodu habilitacyjnego 2014,

Dokumentacji działalności dydaktycznej 2002-2014.

Dokumentacja, przedstawiona w uporządkowanej graficznie postaci zawiera liczne powtórzenia, co przy pierwszej lekturze nastęrcza pewne trudności w odczytaniu i uzyskaniu spójnego obrazu zawartych w niej treści. Opisy i ilustracje niektórych projektów znajdują się zarówno w Autoreferacie jak i w Dokumentacji dorobku projektowego dla potrzeb przewodu habilitacyjnego. Powtórzone spisy różnego rodzaju osiągnięć, publikacji, cytowań, etc. znaleźć można w każdym z czterech wyżej wymienionych dokumentów.

Podstawowe dane o habilitancie

dr szt. Andrzej Sobaś uzyskał w 1980 roku tytuł zawodowy magistra sztuki na Wydziale Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Tematem pracy dyplomowej realizowanej pod kierunkiem prof. Adama Gedliczki był „Projekt stanowiska kreślarza nut w Państwowym Wydawnictwie Muzycznym”.

Stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie wzornictwo, uzyskał w 2003 roku na Wydziale Wzornictwa Przemysłowego Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Promotorem pracy doktorskiej pod tytułem „Projekt elementów programu dydaktycznego, analiza i ocena informacji projektowych dla potrzeb wzornictwa” był prof. Manuel Sabalczyk.

W roku akademickim 1980/1981 pracował na stanowisku asystenta w katedrze wzornictwa przemysłowego na Wydziale Architektury i Wzornictwa PWSSP w Gdańsku (obecnie ASP).

Po siedmioletniej przerwie w pracy dydaktycznej został zatrudniony w 1988 roku na Wydziale Grafiki katowickiej filii Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i pracował kolejno na stanowisku wykładowcy oraz adiunkta do 2001 roku.

Od roku 2001 pracuje na stanowisku adiunkta, prowadząc pracownię projektowania ergonomicznego na Wydziale Projektowym Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.

Ocena dorobku twórczego i naukowego

Osiągnięciem wskazanym przez habilitanta zgodnie z art. 16 ust. 2 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 roku (Dz.U. z 2003 roku, nr 65 z późniejszymi zmianami) jest: **seria tokarek do zestawów kołowych firmy Koltech Sp z o.o. w Raciborzu.**

W autoreferacie dr szt. Andrzej Sobaś napisał:

„Projektowanie środków produkcji jest specyficzną, wieloaspektową specjalizacją projektową. W żadnej innej dziedzinie tak dobrze nie sprawdza się stwierdzenie „forma wynika z funkcji”.

To bardzo dobra charakterystyka przedstawionych projektów. Dwie z trzech prezentowanych maszyn to tokarki podtorowe (TUP 650 H oraz TUP 650 SH), tak sytuowane, żeby pojazd szynowy mógł na nie wjechać. Pozwala to na przeprowadzenie operacji technologicznych bez demontażu zestawu kołowego. Posiadają zbliżony układ przestrzenny. Trzecią prezentowaną maszyną jest tokarka zestawów kołowych (TUU 1250) służąca do przeprowadzania operacji technologicznych na zdemontowanych zestawach kołowych.

Projekty tak złożonych, wielkogabarytowych urządzeń wymagają od projektanta najwyższych umiejętności. Skomplikowane zależności technologiczne, funkcjonalne i ergonomiczne powodują, że prace projektowe prowadzone są w dużym reżimie i we współpracy ze specjalistami z różnych dziedzin. To z kolei implikuje konieczność posiadania przez projektanta szerokiej wiedzy i kompetencji umożliwiających taką współpracę.

W opinii recenzenta przedstawione i zrealizowane projekty zasługują na najwyższe uznanie. Habilitant nie tylko rozwiązał stawiane sobie zadania funkcjonalne i technologiczne, ale równocześnie stworzył spójną wizualnie koncepcję budowy tej kategorii urządzeń.

Koncepcja charakteryzuje się ładem przestrzennym, minimalną ingerencją stylistyczną w sposób wyrazisty pozwalającą na odróżnienie „zrobionego” od „zaprojektowanego”.

Z opisu przedstawionego przez habilitanta wynika, że w znaczący sposób ingerował on w konstrukcję i technologię wykonania projektowanych urządzeń. Świadczy to o dużym zaufaniu jakim został obdarzony przez zespół z którym przyszło mu pracować.

O jakości prezentowanego rozwiązania świadczy również fakt wielokrotnych wdrożeń prezentowanych urządzeń na całym świecie.

Jakość prezentowanych rozwiązań i ich wyrazistość, oraz duży zasięg oddziaływania (wdrożenia w wielu państwach) pozwala na stwierdzenie, że ich autor ma znaczący wkład w reprezentowaną dyscyplinę, a szerzej - przyczynia się do pozytywnego postrzegania polskiego wzornictwa.

W złożonej dokumentacji habilitant przedstawia 20 projektów zrealizowanych w latach 2002 – 2014, a więc w okresie od złożenia dokumentacji dorobku w związku z pracą doktorską. Oprócz tego przywołuje również 12 projektów z lat wcześniejszych.

Recenzent siłą rzeczy koncentruje się na pierwszym z wymienionych zbiorów, 20 projektów z których 16 zostało wdrożonych. Analizując zawarte w nim prace można dostrzec, że koncentrują się one w dwóch obszarach. Pierwszym z nich są projekty różnego rodzaju środków produkcji w liczbie dziesięciu, natomiast drugim projekty z zakresu komunikacji wizualnej (również w liczbie 10).

To niebywale interesująca cecha dorobku twórczego. Można byłoby się spodziewać, że operując w obu, czasami uważanych za skrajne, obszarach „designu” habilitant zajmie się również tym co leży „po środku”, czyli na przykład projektowaniem produktu.

Wśród projektów z obszaru środków produkcji wyróżnia się, wymieniony jako jeden, projekt serii wózków widłowych dla firmy Zremb w Gliwicach. To chyba najlepiej rozpoznawalny projekt habilitanta, a równocześnie jeden z kanonicznych projektów polskiego designu.

Wydaje się, że przywołany projekt, z wyjawioną przez autora strategią budowania „języka formy”, jest najpełniejszym przykładem możliwości kreatywnych habilitanta. Projekt był wielokrotnie nagradzany i wielokrotnie cytowany w kontekście różnorodnych korzyści płynących z designu.

Jednoznacznie zdefiniowana forma, wykreowana w 2002 roku, w roku 2014 ciągle odbierana jest pozytywnie i ciągle może być prezentowana jako przykład nowoczesnego podejścia do projektowania. W opinii recenzenta, powodem takiego stanu rzeczy jest niebywała dbałość o warstwę semantyczną projektu, wydobycie maksymalnych możliwości z użytej technologii oraz koncentracja na zagadnieniach ergonomii.

W sumie daje to wyrazisty obiekt, który zapada w pamięć, jest rozpoznawalny i jako taki może stanowić solidną bazę strategii marketingowych.

Habilitant w opisie projektu podkreśla szczególną rolę wirtualnego modelowania oraz użycia metod szybkiego prototypowania. W tym miejscu nasuwa się kolejna cecha prezentowanego dorobku projektowego. Zrównoważone użycie technik modelowania i testowania koncepcji w świecie rzeczywistym oraz modelowania w świecie wirtualnym. W opinii recenzenta taka równowaga pozwala na osiągnięcie najlepszych rezultatów w projektowaniu.

Bardzo interesującym wątkiem twórczości habilitanta są prace z kategorii komunikacji wizualnej. Większość prezentowanych projektów dedykowana jest przestrzeni publicznej. Realizacje, tworzone z dużym zrozumieniem konkretnej lokalizacji za każdym razem budowane są od „od początku” - habilitant nie ulega pokusie zastosowania tego co wcześniej „odkryte” i wypróbowane.

W obszarze projektów z tej kategorii wyróżnia się system informacji wizualnej Międzynarodowego Potu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach. Projekt realizowany w zespole z Panią Justyną Kucharczyk zasługuje na wyróżnienie ze względu na swój zakres, oraz na

złamanie pewnego rodzaju kanonu w doborze barw oraz wyrazu graficznego systemów informacyjnych.

W warstwie analitycznej, w powściągliwie zdefiniowanym systemie nośników informacji odnaleźć można cechy projektów indywidualnych habilitanta. Natomiast w szczegółowych rozwiązaniach barwnych i graficznych (piktogramy) wyraźnie widoczne jest poszukiwanie granicy tego co poprawne, uniwersalne i ponadczasowe z tym co możliwe, dedykowane i aktualne. Bardzo często takie poszukiwania kończą się powstawaniem rozwiązań krótkotrwałych i przemijających. Jak będzie tym razem, trudno przewidzieć. Tak czy inaczej w opinii recenzenta zaprojektowany system informacji zasługuje na uwagę.

Projekty habilitanta były wielokrotnie opisywane. Według spisu znajdującego się w dokumentacji, liczba publikacji o projektach wynosi 36 w okresie od 2002 do 2014 roku. Projekty były również wielokrotnie nagradzane i wyróżniane. Od wyróżnień STGU poprzez „Śląską Rzeczą”, aż do wyróżnienia na Międzynarodowych Targach Spawalnictwa Expo Welding.

Wszystko to, uzupełnione działalnością badawczą prowadzoną na Uczelni (habilitant przywołuje pięć realizowanych tematów badawczych), świadczy o dużej dojrzałości twórcy, świadomie stawiającego i realizującego ambitne cele.

W świetle tego co wyżej napisane, zaskakuje niezwykła lakoniczność autoreferatu habilitanta. Wydaje się, że projektant o takim doświadczeniu, skuteczny w działaniu, osiągający sukcesy, mógłby w akcie autorefleksji podzielić się szerzej swoimi przemyśleniami o reprezentowanej dyscyplinie. Tym bardziej, że niektóre z zapisanych myśli wydają się być bardzo interesującymi. Jedną z takich szczególnych tez jest traktowanie informacji jako swoistego „meta medium” procesu projektowego.

Cytat z autoreferatu: *„Proces projektowy jest procesem informacyjnym. Polega na zdobywaniu przetwarzaniu i zapisywaniu informacji w formie scenariusza, założeń projektowych, produktu czy usługi”*; wart jest szerszego rozwinięcia chociażby dlatego, że zawarta w nim teza wydaje się być kluczem, czy też podstawowym elementem twórczości habilitanta.

Ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Podobnie jak w przypadku opisu swojego dorobku projektowego, habilitant lakonicznie opisuje założenia programowe, cele i metody realizowane w kierowanej przez niego pracowni. Analiza przedstawionych projektów studenckich pozwala przypuszczać, że program pracowni związany jest ściśle z doświadczeniem zawodowym habilitanta.

Wydaje się, że konsekwentne prowadzenie projektów kursowych i dyplomowych w oparciu o koncepcję „projektowania jako procesu informacyjnego”, oraz kontakt studentów z pozaakademickim środowiskiem zawodowym, przynosi znakomite efekty.

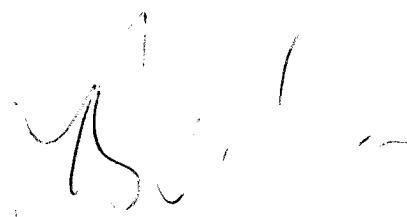
Prace studentów z pracowni habilitanta są nagradzane, otrzymują wyróżnienia, są wielokrotnie publikowane.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę to, co zostało wyżej przywołane, oraz wnikliwie analizując wszystkie aspekty działalności twórczej, organizacyjnej i pedagogicznej stwierdzam, że osiągnięcia na wymienionych polach Pana dr szt. Andrzeja Sobasia spełniają wymagania art. 16 ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595, Dz.U. z 2005 roku nr 164, poz. 1365, Dz.U. z 2011 roku nr 84 poz. 455).

Tym samym

**popieram wniosek o przyznanie dr szt. Andrzejowi Sobasiowi
stopnia doktora habilitowanego sztuki
w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuk projektowych.**

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. Sobas', is located on the right side of the page. The signature is written in a cursive style with a large initial 'M' and a long horizontal stroke at the end.